

CZU 343.211.3:341.645.5

DOI 10.5281/zenodo.4071131

PRECEDENTE CHEDO ÎN MATERIE PENALĂ PRIVIND PROTEJAREA DREPTULUI LA VIAȚĂ

Radion COJOCARU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Sergiu COJOCARU,
master în drept

Unica instanță care este în drept să ofere interpretări oficiale privind aplicarea Convenției Europene, prin intermediul hotărârilor sale, este ChEDO. În sensul art. 46 din Convenția Europeană, hotărârile ChEDO au forță obligatorie. Prin aderarea la Convenție, statele-contractante s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți. Pe de o parte, interpretările ChEDO cuprinse în hotărârile sale, adoptate în privința Republicii Moldova, sunt obligatorii pentru instanțele judecătorești naționale. Pe de altă parte, instanțele judecătorești naționale, în scopul respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, urmează să ia în considerare și jurisprudența ChEDO stabilită în hotărârile sale în raport cu alte state-părți la Convenția Europeană. În cadrul acestui articol este abordată problematica interpretării legii penale naționale din materia protejării vieții persoanei prin intermediul jurisprudenței ChEDO existente în domeniul încălcării art. 2 din Convenția Europeană.

Cuvinte-cheie: infracțiune, dreptul la viață, obligații pozitive, obligații negative etc.

Introducere. Asigurarea dreptului la viață, protejarea integrității fizice și morale a persoanei ca condiții indispensabile ale existenței ființei umane și, prin aceasta, a întregii comunități constituie o preocupare constantă atât a normelor de drept internațional, cât și a celor naționale. Dreptul la viață este proclamat ca valoare universală și consemnat în mai multe acte legislative internaționale la care Republica Moldova este parte: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Convenția internațională cu privire la drepturile copilului etc.

În mod incontestabil, dreptul la viață apa-

ECHR PRECEDENTS IN CRIMINAL MATTERS REGARDING THE PROTECTION OF THE RIGHT TO LIFE

Radion COJOCARU,
PhD, associate professor

Sergiu COJOCARU,
master of law

The only court that is entitled to give official interpretations on the application of the European Convention, through its judgments, is the ECHR. In the sense of the Article 46 of the European Convention, ECHR judgments are binding. By acceding to the Convention, the Contracting States have undertaken to comply with the final judgments of the Court in the disputes to which they are parties. On the one hand, the interpretations of the ECHR contained in its decisions, adopted regarding the Republic of Moldova, are binding for the national courts. On the other hand, national courts, in order to respect human rights and fundamental freedoms, must also take into account the jurisprudence of the ECHR established in its judgments in relation to other States Parties to the European Convention. This article addresses the issue of interpreting of the national criminal law on the protection of human life through the existing ECHR jurisprudence in the field of violation of Article 2 of the European Convention.

Keywords: criminal offence, the right to life, positive obligations, negative obligations etc.

Introduction. Ensuring the right to life, protecting the physical and moral integrity of the person as indispensable conditions for the existence of the human being and, thus, of the whole community is a constant concern of both the norms of international and national law. The right to life is proclaimed as a universal value and recorded in several international legislative acts to which the Republic of Moldova is a party: Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, International Convention on the Rights of the Child etc.

Undoubtedly, the right to life appears as essential in the system of fundamental rights and freedoms defended by acts of international voca-

re ca esențial în sistemul drepturilor și libertăților fundamentale apărute prin actele de vocație internațională, pentru că fără consacarea și protejarea efectivă a acestui drept protecția celorlalte drepturi ar rămâne fără obiect. Este evident că dreptul la viață reprezintă condiția esențială a posibilității exercitării tuturor drepturilor și libertăților fundamentale.

Dreptul la viață și la integritate a persoanei împotriva actelor de tortură și a relelor tratamente sunt considerate ca fiind valori primordiale ce sunt protejate cu precădere de jurisdicția ChEDO.

Curtea a statuat că împreună cu interzicerea tratamentelor inumane și degradante (art.3 al Convenției), art.2 consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice pentru care pledează Consiliul Europei. Alături de interdicția torturii și a tratamentelor inumane sau degradante și de interdicția sclaviei și a muncii forțate, dreptul la viață este subsumat așa-numitelor drepturi intangibile, apărute prin CEDO.

Dreptul la viață este garantat prin dispoziția art. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Potrivit art. 2 alin. (1): „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege”.

La art. 2 alin. (2) al Convenției sunt prevăzute situațiile de excepție în care survenirea morții nu reprezintă o încălcare a dreptului la viață: „Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- c) pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție”.

În total, art. 2 din Convenția europeană prevede patru situații de excepție în prezența cărora poate fi cauzată moartea unei persoane.

tion, because without the consecration and effective protection of this right, the protection of other rights would remain without object. It is obvious that the right to life is the essential condition for the possibility of exercising all fundamental rights and freedoms.

The right to life and integrity of the person against acts of torture and ill-treatment are considered to be paramount values that are pre-eminently protected by the ECHR jurisdiction.

The Court has ruled that, together with the prohibition of inhuman and degraded treatment (Article 3 of the Convention) Article 2 enshrines one of the fundamental values of democratic societies advocated by the Council of Europe. Along with the prohibition of torture and inhuman or degrading treatment and the prohibition of slavery and forced labor, the right to life is subsumed by the so-called intangible rights, defended by the ECHR.

The right to life is guaranteed by the provision of Article 2 of the European Convention on Human Rights. According to Article 2 paragraph (1): „The right to life of every person is protected by the law. Death cannot be caused to someone intentionally, except during the execution of a capital sentence pronounced by a court if the offence is sanctioned with this punishment by the law”.

Article 2 paragraph (2) of the Convention provides for exceptional situations in which the occurrence of death does not constitute a violation of the right to life: „Death is not considered to be caused by a violation of this article in cases where it would result from an absolutely necessary recourse to force:

- a) to ensure the protection of any person against unlawful violence;
- b) to make a lawful arrest or to prevent the escape of a legally detained person;
- c) to repress , in accordance with the law, violent disturbances or an insurrection”.

In total, Article 2 of the European Convention provides for four exceptional situations in which the death of a person may be caused.

The exceptional situation provided in Article 2 paragraph (1) is to be interpreted and applied by taking into account the provisions contained in Protocol No. 6 of the Convention on the Abolition of the Death Penalty and Protocol No. 13 on the

Situația de excepție prevăzută la art. 2 alin. (1) urmează a fi interpretată și aplicată prin luarea în considerare a prevederilor cuprinse în Protocolul nr. 6 al Convenției privitoare la abolirea pedepsei cu moartea și Protocolul nr. 13 privitor la abolirea pedepsei cu moartea în orice circumstanță. În conformitate cu art. 1 al Protocolului nr. 6: „Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat”. În conformitate cu art. 2 al Protocolului: „Un Stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvârșite în timp de război sau de pericol iminent de război; o asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului General al Consiliului Europei dispozițiile aferente ale statului în cauză”.

Reglementările sus-menționate au evoluat odată cu semnarea Protocolului nr. 13 al Convenției, încheiat la Vilnius în 2002. Potrivit prevederilor art. 1: „Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat. Atât derogările, cât și rezervele nu pot fi admise sau autorizate de la aceste prevederi (art. 3 și 4 ale Protocolului)”.

Conținut de bază. Din prevederile art. 2 al Convenției Europene rezultă două categorii de obligații puse în seama statelor semnatare:

⇒ **obligația negativă** ca statele prin agenții lor trebuie să se abțină de la provocarea morții unei persoane;

⇒ **obligația pozitivă** a statelor de a lua toate măsurile necesare protecției eficiente a acestui drept.

Stabilirea unui cadru incriminator penal bine definit și ajustat la realitățile obiective, care ar asigura o protecție eficientă a dreptului la viață a persoanei împotriva unor atentate criminale, se înscrie cu perfecțiune în categoria obligației pozitive de a asigura dreptul la viață de către stat. Aceste obligații însă sunt ineficiente fără o aplicare și interpretare coerente a normelor penale din domeniul protejării vieții persoanei. În urma activității jurisdicționale a ChEDO, au fost create un șir de principii de aplicare a art. 2 din Convenție, inclusiv în materia dreptului penal. Fără doar

Abolition of the Death Penalty in all Circumstances. In accordance with Article 1 of Protocol No. 6: „The death penalty is abolished. No one may be sentenced to such punishment or executed”. In accordance with Article 2 of the Protocol: „A State may provide in its law for the death penalty for acts committed in time of war or imminent danger of war; such punishment shall be applied only in the cases provided for by this legislation and in accordance with its provisions. That State shall communicate to the General Secretary of the European Council the relevant provisions of that State”.

The above mentioned regulations evolved with the signing of the Protocol No. 13 of the Convention, concluded in Vilnius in 2002. According to the provisions of Article 1: „The death penalty is abolished. No one may be sentenced to such punishment or executed. Both derogations and reservations may not be admitted or authorized under these provisions (Articles 3 and 4 of the Protocol)”.

Basic content. From the provisions of Article 1 of the European Convention results in two categories of obligations imposed on the signatory states:

⇒ **negative obligation** of the states - through their agents must refrain from provoking the death of a person;

⇒ **positive obligation** of the states - to take all necessary measures for the effective protection of this right.

The establishment of a well-defined criminal framework and adjusted to the objective realities, which would ensure an effective protection of the right to life of the person against criminal attacks perfectly fits to the category of positive obligation to ensure the right to life by the state. However, these obligations are ineffective without a coherent application and interpretation of criminal rules in the field of protection of human life. Following the jurisdictional activity of ECHR, a series of principles for the application of Article 2 of the Convention have been created, including the matters of criminal law. Undoubtedly, based on the binding nature of judgments of the European Court of Justice, these principles and rules are to be taken into account in the interpretation and application of incriminating rules on the criminal protection of the right to life.

și poate, reieșind din caracterul obligatoriu al hotărârilor pronunțate de Curtea europeană pentru interpretarea dreptului național, aceste principii și reguli urmează a fi luate în considerare la interpretarea și aplicarea normelor incriminatoare din materia protejării penale a dreptului la viață.

În Capitolul doi al Părții speciale C. pen. al R. Moldova, sunt prevăzute un grup de șase infracțiuni a căror incriminare este chemată să aprobe în exclusivitate viața ființei umane, și anume: omorul intenționat (art. 145); omorul săvârșit în stare de afect (art. 146); pruncuciderea (art. 147); lipsirea de viață la dorința persoanei (art. 148); lipsirea de viață din imprudență (art. 149) și determinarea la sinucidere (art. 150).

Mai este de menționat că în legislația penală a R. Moldova, protejarea vieții nu se rezumă doar la incriminările statuate în Capitolul II din Partea specială a C.pen. Viața persoanei face obiect de protecție penală și al unor norme de incriminare dislocate în alte capitole din Partea specială, cum ar fi Capitolul I „Infracțiuni contra păcii, securității oamenilor și infracțiuni de război”: 135 lit. a) – *genocidul săvârșit prin omorul membrilor grupului*; art. 135¹ alin. (2) lit. b) – *infracțiuni împotriva umanității săvârșite prin omorul asupra a două sau a mai multor persoane*; art. 142 alin. (3) – *omorul unei persoane care se bucură de protecție internațională* etc. Aceste norme au un caracter special în raport cu normele de la art. 145-148 C.pen. al R. Moldova, întrucât prevăd cazuri particulare de suprimare a vieții persoanei. La infracțiunile prevăzute în normele sus-menționate relațiile sociale referitoare la protejarea dreptului la viață al persoanei formează conținutul obiectului juridic special secundar.

Din prevederile art. 2 al ChEDO rezultă că dreptul la viață este recunoscut oricărei persoane, adică dreptul la viață este un **drept universal**. De această trăsătură fundamentală a dreptului se va ține cont la determinarea **obiectului juridic special al infracțiunii** de omor și calității de **victimă** a infracțiunii. Pe de o parte, infracțiunile contra vieții au un obiect juridic special unic, reprezentat de relațiile sociale ce sunt condiționate de protejarea dreptului la viață al persoanei. Pe de altă parte, în calitate de victimă a infracțiunilor consemna-

In Chapter Two of the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova, a group of six crimes is provided, the incrimination of which is called to defend exclusively the life of the human being, and namely: intentional murder (Article 145); the murder committed in a state of affection (Article 146); murder of a newborn (Article 147); lack of life at the will of the person (Article 148); reckless killing (Article 149) and determination to commit suicide (Article 150).

It should also be mentioned that in the criminal legislation of the Republic of Moldova, the protection of life is not limited to the incriminations established in Chapter II of the Special Part of the Criminal Code. A person's life is subject to criminal protection and criminality rules set out in other chapters of the Special Part, such as Chapter I “Crimes against peace, human security and war crimes”: Article 135 letter a) – *genocide committed by killing the members of the group*; Article 135¹ paragraph (2) letter b) – *crimes against humanity committed by killing of two or more persons*; Article 142 paragraph (3) – *the murder of a person under international protection* etc. These norms have a special character in relation to the norms from Articles 145-148 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, whereas they provide for particular cases of suppression of the person's life. Concerning the offences provided for in the above-mentioned norms, the social relations related to the protection of the person's life form the content of the special secondary legal object.

The provisions of Article 2 of the ECHR show that the right to life is recognized to any person, that is, the right to life is a **universal law**. This fundamental feature of law will be taken into account in determining of **the special legal object of the crime** of a murder and of the quality of the **victim** of the crime. On the one hand, crimes against life have a special unique legal object, represented by social relations that are conditioned by the protection of the person's right to life. On the other hand, as a victim of the recorded crimes can be any person, regardless of race, sex, health status, social, political, religious or other situation that would create a situation of discrimination.

Secondly, the right to life is not an abso-

te poate fi orice persoană, indiferent de rasă, sex, starea de sănătate, grup social, politic, religios sau altă situație care ar crea o situație de discriminare.

În al doilea rând, dreptul la viață nu este un drept absolut, lucru ce reiese din excepțiile instituite la art. 2 paragr. 1 și 2 ale Convenției:

- executarea unei condamnări la moarte;
- legitima apărare;
- arestarea;
- evadarea persoanei deținute și reprimarea.

Prima excepție (executarea unei condamnări la moarte), după cum s-a menționat anterior, nu este aplicabilă în baza Protocoloalelor nr. 6 și 13. Celelalte trei excepții conturează limitele de imputabilitate a normelor privitoare la incriminarea infracțiunii de omor în legislația națională și pragul incriminator al acestora. Astfel, cerința de **ilegalitate penală** a omorului nu este îndeplinită atunci când privarea de viață se comite în stare de legitimă apărare, arestare, de evadare a persoanei deținute sau în contextul reprimării tulburărilor publice.

Elaborarea de către legiuitor a unor norme de drept penal prin care s-ar urmări protejarea vieții persoanei reprezintă una dintre obligațiile pozitive ale statului destinate garantării dreptului la viață prevăzut de art. 2 din Convenția Europeană. Astfel, Curtea a statuat: „Obligația unui stat contractant de a asigura garantarea dreptului la viață depășește însăși îndatorirea primordială de a-i asigura eficiență, printre altele, prin obligația ce-i revine pe terenul art. 2 din Convenție de a adopta o legislație penală concretă, care să prevină atingerile aduse persoanei, conținând și un mecanism de aplicare a ei, conceput spre a urmări și pedepsi asemenea atingeri. În anumite circumstanțe bine definite, art. 2 poate impune autorităților statale obligația pozitivă de a lua, în mod preventiv, măsuri de ordin practic pentru a proteja individul a cărui viață este pusă în pericol prin conduita criminală a altei persoane [1].

Prin excelență, practica jurisdicțională a Curții Europene s-a pronunțat și asupra naturii juridice a dreptului la viață. Astfel, dreptul la viață, consacrat la art. 2 din Convenție, este un **drept biologic** al persoanei, adică dreptul de a trăi, și nu un drept economic sau social, care ar oferi o via-

lute right, which results from the exceptions established in Article 2 paragraphs 1 and 2 of the Convention:

- execution of a death sentence;
- self-defense;
- arrest;
- escape of the detained person and repression.

The first exception (execution of a death sentence), as was previously mentioned, is not applicable based on Protocols No. 6 and 13. The other three exceptions outline the limits of imputability of the norms regarding the criminalization of the crime of murder in the national legislation and their incriminating threshold. Thus, the requirement of **criminal illegality** of murder is not met when deprivation of life is committed in a state of self-defense, arrest, and escape of the detainee or in the context of repression of public disturbances.

The elaboration by the legislator of some norms of criminal law through which the protection of the person's life would be pursued represents one of the positive obligations of the state destined to guarantee the right to life provided by Article 2 of the European Convention. Thus, the Court ruled: „The obligation of a Contracting State to ensure the guarantee of the right to life goes beyond the very primary duty to ensure its effectiveness, among others, by the obligation incumbent on him on the field of Article 2 of the Convention to adopt concrete criminal law, to prevent harm to the person, also containing a mechanism for its application, designed to pursue and punish such violations. In certain well-defined circumstances, Article 2 may impose on the state authorities a positive obligation to take, as a precaution, practical measures to protect the individual whose life is endangered by the criminal behavior of another person [1].

By excellence, the jurisdictional practice of the European Court has also ruled on the legal nature of the right to life. Thus, the right to life, enshrined in Article 2 of the Convention, is a **biological right** of the person, that is the right to live and not an economic or social right, which would provide a decent life of the person. This provision provides protection against the death of the per-

ță decentă a persoanei. Această dispoziție asigură protecție împotriva morții persoanei [2].

Legea penală nu apără traiul decent al persoanei, ci latura biologică a vieții umane. Viața, ca însușire biologică a individului, constituie atributul sintetic și fundamental fără de care nu ar putea exista nici una din celelalte însușiri ale persoanei. Fără respectarea vieții nu este posibilă nici colectivitatea, nici conviețuirea socială. Totodată, legea penală, ca expresie a societății, apără viața omului nu ca un bun individual (deși este neîndoios că ea prezintă un interes primordial pentru fiecare individ), ci ca un bun social, ca o valoare supremă pentru existența colectivității. Omul nu poate exista în afara societății și respectiv protecția juridico-penală a vieții sale își poate găsi loc doar în cadrul relațiilor sociale.

Dreptul la viață, în sensul art. 2 din Convenție, dispăre din momentul constatării **decesului fizic al persoanei**. Persoana declarată dispărută prin hotărâre judecătorească se prezumă a fi vie. Astfel, infracțiunile contra vieții persoanei pot avea în calitate de obiect material doar corpul fizic al persoanei privit ca o totalitate de funcții și procese organice care îl mențin în viață. Momentul de consumare a infracțiunii coincide cu cel al survenirii morții biologice a victimei.

În baza jurisprudenței ChEDO poate fi stabilit momentul de debut al vieții, aspect absolut necesar de cunoscut la calificarea omorurilor și care are un caracter obligatoriu la interpretarea normelor existente în materia dreptului penal. Dreptul la viață începe din momentul nașterii, copilul nenăscut nu intră sub incidența art. 2 din Convenție. Noțiunea de „...orice persoană...” din art. 2 al Convenției privește o persoană născută. Prevederile art. 2 din Convenție nu pot fi aplicate înainte de nașterea **unei persoane nenăscute**[3].

Acest articol nu poate fi aplicat în privința copilului care se naște. Un copil care urmează să se nască „...nu poate fi considerat persoană care ar intra sub protecția dispoziției alin. (2) din Convenție, deoarece dreptul său la viață dacă există este limitat implicit prin dreptul la viață și sănătate al mamei sale. Nu există un consens european cu privire la definiția științifică și juridică a

son [2].

The criminal law does not defend the decent living of the person, but the biological side of human life. Life, as a biological property of the individual, is the synthetic and fundamental attribute without which none of the other properties of the person could exist. Without respect for life, neither the community nor social coexistence is possible. At the same time, the criminal law, as an expression of society, defends human life not as an individual good (although it is undoubtedly that it is of primary interest to each individual), but as a social good, as a supreme value for the existence of the community. A human cannot exist outside society and respectively the legal-criminal protection of his life can find its place only in social relations.

The right to life, within the meaning of Article 2 of the Convention, disappears from the moment of ascertaining the **physical death of the person**. The person declared missing by a court decision is presumed to be alive. Thus, the crimes against the person's life can have as material object only the physical body of the person considered as a totality of functions and organic processes that keep him alive. The moment of consummation of the crime coincides with that of the biological death of the victim.

Based on the jurisprudence of the ECHR, the moment of the beginning of life can be established, an absolutely necessary aspect to know when classifying murders and which has a binding character in the interpretation of the existing norms in the matter of criminal law. The right to life begins from the moment of birth; the unborn child does not fall under the incidence of the Article 2 of the Convention. The notion of “...any person” in Article 2 of the Convention concerns a born person. The provisions of Article 2 of the Convention may not be applied before the **birth of an unborn person** [3].

This article cannot be applied to the child being born. A child to be born “...cannot be considered a person who would fall under the protection of the provision of paragraph (2) of the Convention, because his right to life if any is implicitly limited to the right to life and health of his mother. There is no European consensus on the

începuturilor vieții. Nu este de dorit și nici posibil ca, în condițiile actuale, să se dea un răspuns *in abstracto* la problema de a se ști dacă un copil care urmează a se naște este o persoană în sensul art. 2 din Convenție” [4].

Plecând de la aceste interpretări ale Curții, reiese că potrivit legislației penale a R. Moldova distrugerea embrionului (până la 21 de săptămâni) sau a fătului în uterul femeii (după 21 de săptămâni) nu constituie faptă de omor. Viața dobandește protecție juridico-penală din momentul nașterii. Urmează a fi evaluată ipoteza de comitere a infracțiunii de pruncucidere (art. 147 C.pen. al RM), săvârșită în timpul nașterii pentru a vedea măsura în care o asemenea modalitate normativă este în concordanță cu jurisprudența CEDO din materie.

Viața fătului este intim legată de viața femeii care îl poartă. Viața fătului nu poate fi privită izolat de viața femeii [5]. Curtea nu poate decide dacă fătul poate beneficia de protecția instituită la art. 2 din Convenție.

Prin urmare, fătul aflat în uterul mamei constituie o parte a organismului femeii, respectiv fapta prin care se aduce un traumatism sau prin care se provoacă decesul acestuia se califică drept infracțiune care atentează la viața și sănătatea femeii. Cu referire la legislația națională, în speță fapta va fi calificată ca vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 151 C.pen.) sau ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății săvârșită din imprudență (art. 157 C.pen.). Atunci când fapta de întrerupere a cursului sarcinii este săvârșită cu acordul femeii, încadrarea juridică se va face potrivit normei referitoare la provocarea ilegală a avortului (art. 159 C.pen.). Dacă întreruperea sarcinii este rezultatul încălcării regulilor și a metodelor de acordare a asistenței medicale, stabilite prin standardele clinice republicane, fapta va fi calificată ca malpraxis medical (art. 213 C.pen.).

Doar femeia poate decide asupra dreptului de a avorta sau nu. În speță, în cazul *Boso c. Italiei* Curtea a statuat că soțul femeii însărcinate nu are dreptul de a decide și nici măcar a fi consultat în legătura cu decizia soției sale de a avorta [6].

Consimțământul femeii este o situație pre-

scientific and legal definition of the beginnings of life. It is neither desirable nor possible that, in the current conditions, an answer should be given, *in abstracto*, to the question of whether a child to be born is a person within the meaning of Article 2 of the Convention” [4].

Based on these interpretations of the Court, it appears that according to the criminal legislation of the Republic of Moldova, the destruction of the embryo (up to 21 weeks) or the fetus in the uterus of the woman (after 21 weeks) does not constitute a murder. Life acquires legal and criminal protection from birth. The hypothesis of committing the crime of a newborn is to be evaluated (Article 147 of Criminal Code of the Republic of Moldova), committed during childbirth to see the extent to which such a normative method configures with the jurisprudence of the ECHR in the matter.

The life of the fetus is intimately linked to the life of the woman who bears a child. The life of the fetus cannot be seen in isolation from the life of the woman [5]. The Court cannot decide whether the fetus can benefit from the protection established in Article 2 of the Convention.

Therefore, the fetus in the mother’s womb is the part of the woman’s body, respectively the act by which a trauma is brought or by which its death is caused is going to be qualified as a crime that threatens the life and health of the woman. With regard to national law, in this case the act will be classified as a serious intentional injury to bodily integrity or health (Article 151 of Criminal Code) or as a serious injury to bodily integrity or health caused by recklessness (Article 157 of Criminal Code). When the act of abortion is committed with the consent of the woman, the legal classification will be made according to the norm regarding the illegal provocation of abortion (Article 159 of Criminal Code). If the termination of pregnancy is the result of a violation of the rules and methods of providing medical care, established by Republican clinical standards, the act will be qualified as medical malpractice (Article 213 of Criminal Code).

Only a woman can decide on the right to have an abortion or not. In the case of *Boso v. Italy*, the Court held that the husband of the preg-

misă obligatorie pentru calificarea faptei de provocare ilegală a avortului – art. 158 C.pen. În lipsa acestuia fapta cunoaște o altă încadrare juridică: art. 151, 157 sau 213 C.pen.

Curtea nu este chemată să determine dacă prin Convenție este garantat dreptul la întreruperea voluntară a cursului sarcinii sau dacă dreptul la viață este recunoscut prin art. 2 din Convenție” [7]. Convenția nu stabilește un drept la avort. Statele semnatare ale Convenției au o largă marjă de apreciere în privința avortului. Atunci când legislația prevede un asemenea drept, trebuie să asigure condițiile necesare pentru exercitarea acestui drept în condițiile prescrise de lege [8]. De asemenea, statele au un drept discreționar de a stabili limitele gestaționale între care este permis avortul, precum și condițiile în care avortul este permis [9].

Într-o altă cauză examinată Curtea a decis, chiar dacă presupunând că, în anumite situații, fătul poate fi considerat ca fiind titularul drepturilor apărute prin art. 2, în cauza dedusă examinării, întreruperea cursului sarcinii s-a făcut în conformitate cu dispozițiile legii italiene în materie, care țin seama de necesitatea asigurării unui just echilibru între interesele femeii care solicită practicarea acestui act medical și necesitatea asigurării protecției fătului [6].

Curtea Europeană s-a expus și asupra pretinsului „drept” de suicid sau „eutanasie” a persoanei. În acest sens s-a concluzionat că art. 2 din Convenție consacră interzicerea forței sau a oricărui comportament susceptibil să provoace decesul ființei umane, el nu oferă individului dreptul de a muri. Nu se poate deduce că din prevederile art. 2 rezultă dreptul persoanei de a pretinde statului să permită sau să faciliteze decesul unei persoane [2].

În baza acestor interpretări, putem concluziona că consimțământul victimei nu influențează încadrarea juridică a faptei în baza art. 150 C.pen., la care se prevede răspunderea penală pentru determinarea sau înlesnirea la sinucidere. În același timp, un asemenea consimțământ poate avea un efect atenuant în cazul faptei de lipsire de viață la dorința persoanei (eutanasiei), incriminată la art. 148 C.pen.

nant woman did not have the right to decide or even to be consulted in connection with his wife’s decision to have an abortion [6].

The woman’s consent is a mandatory precondition for qualifying the act as an illegal provocation of abortion – Article 158 of Criminal Code. In its absence, the deed has a different legal framework: Articles 151, 157 or 213 of Criminal Code.

The Court is not called upon to determine whether the Convention guarantees the right to voluntary termination of pregnancy or whether the right to life is recognized by Article 2 of the Convention” [7]. Convention does not establish a right to abortion. The signatory states to the Convention have a wide margin of appreciation for abortion. When the law provides for such a right, it must ensure the necessary conditions for the exercise of this right under the conditions prescribed by the law [8]. States also have discretion to determine the gestational boundaries between which abortion is permitted and the conditions under which abortion is permitted [9].

In another examined case, the Court ruled, even if assuming that in certain situations, the fetus can be considered as the holder of the rights defended by Article 2, in the case of pre-examination, termination of the pregnancy was made in accordance with the relevant provisions of Italian law, which take into account the need to ensure a fair balance between the interests of the woman requesting the practice of this medical act and the need to ensure the protection of the fetus [6].

The European Court has also ruled on the “alleged” right of suicide or “euthanasia” of the person. In this sense, it was concluded that Article 2 of the Convention enshrines the prohibition of force or other similar behaviour to cause the death of a human being; it does not give the individual the right to die. It cannot be deduced that from the provisions of Article 2 results that the right of the person to claim from the state to allow or facilitate the death of a person [2].

Based on these interpretations, we can conclude that the consent of the victim does not influence the legal classification of the deed based on Article 150 of the Criminal Code, which provides for criminal liability for determining or facilitating suicide. At the same time, such consent may have

Concluzii. Asigurarea principiului legalității aplicării legii penale în materia infracțiunilor contra persoanei este în mod indispensabil condiționată de buna cunoaștere a hotărârilor ChEDO, care direct sau indirect prescriu standarde definitorii pe care trebuie să le cunoască interpretul național. Astfel, precedentele ChEDO în materia dreptului penal, care în mod principal constau în interpretarea judiciară, în cazul dat de talie europeană, a unor noțiuni și situații, a căror cunoaștere se face absolut necesară pentru constatarea câmpului incriminator al diferitor fapte infracționale incriminate în C.pen. al Republicii Moldova, din categoria cărora fac parte și infracțiunile contra vișei persoanei.

a mitigating effect in the case of the act of deprivation of life at the request of the person (euthanasia), incriminated in Article 148 of Criminal Code.

Conclusions. Ensuring the principle of the legality of the application of the criminal law in the matter of crimes against the person is indispensably conditioned by the good knowledge of the ECHR judgements, which directly or indirectly prescribe the defining standards that the national interpreter must know. Thus, the precedents of the ECHR in the field of criminal law, which mainly consist of judicial interpretation, in this case of European stature, of some notions and situations, which knowledge is absolutely necessary to ascertain the incriminating field of various criminal acts incriminated by Criminal Code of the Republic of Moldova, which includes crimes against the person's life.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

- Hotărârea CEDO din 24.10.2002, Mastro-matteo v. Italia.
- Hotărârea ChEDO din 29.04.2002, Pretty v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 13.05.1980 nr.8416/1979, X. v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 8.07.2004, Vo v. Franța.
- Hotărârea ChEDO din 13.05.1980, X. v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 5.09.2002, Boso v. Italia.
- Hotărârea ChEDO din 29.10.1992, Open Door et Dublin Well Women v. Irlanda.
- Hotărârea ChEDO din 16.12.2010, A.B.C. v. Irlanda.
- Hotărârea ChEDO din 12.05.2011, R.R. v. Polonia.

Despre autori

Radion COJOCARU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

Sergiu COJOCARU,

*mașter în drept,
asistent universitar
al Catedrei „Drept penal și criminologie”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: sergiu_mld@hotmail.com
tel.: 069089176*

About authors

Radion COJOCARU,

*PhD, associate professor,
Director of the Doctoral School
"Criminal Sciences and Public Law",
Academy "Stefan cel Mare" of MIA,
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com
tel.: 069089176*

Sergiu COJOCARU,

*master of law, associate professor,
Assistant professor of the Chair
of "Criminal Law and Criminology",
Academy "Stefan cel Mare" of MIA,
e-mail: sergiu_mld@hotmail.com
tel.: 069089176*